

رابطه ی عامل های شخصیتی و زیر مولفه های بخشش در بین دانشجویان

اصغر پوراسمعی^۱، منصور بیرامی^۲

و تورج هاشمی^۳

دریافت مقاله: Oct 9, 2011
پنشر مقاله: Mar 10, 2012

بخشش، میلی درونی است که افراد را به سوی بازداری از پاسخ های ناخوشایند ارتباطی و رفتار کردن به طور مثبت، نسبت به کسی که به طور منفی با آن ها رفتار کرده است، تمایل می سازد. هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه ی عامل های شخصیتی و زیر مولفه های بخشش (تفر پایا، حساسیت به مقتضیات و تمایل بر بخشش) در بین دانشجویان بود. بدین منظور، ۴۳۰ نفر (۲۰۱ پسر و ۲۲۹ دختر) از دانشجویان کارشناسی دانشگاه تبریز به روش نمونه گیری تصادفی نسبتی، انتخاب شدند و با پرسشنامه های پنج عاملی شخصیت و بخشش مالت، مورد آزمون قرار گرفتند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که عوامل شخصیتی به طور ترکیبی ۲۵ درصد از واریانس تفر پایا و ۲۱ درصد از واریانس حساسیت به مقتضیات و ۶ درصد از واریانس تمایل بر بخشش را تبیین می کند. سازگاری به صورت منفی و روان رنجورخویی به صورت مثبت، نقش معناداری در پیش بینی تفر پایا دارد؛ سازگاری، برونگرایی، روان رنجورخویی و وجدانی بودن نیز به طور مثبت قادر به پیش بینی حساسیت به مقتضیات اند. همچنین، دو بعد روان رنجورخویی به صورت منفی و سازگاری به صورت مثبت، قادر به پیش بینی معنادار تمایل بر بخشش است.

واژه های کلیدی: پنج عامل بزرگ شخصیت، بخشش

مقدمه

روان شناسان، روان درمانگران، مشاوران، معلمان و افراد عادی، همگی شاهد رنجش افراد در روابط بین فردی بوده اند. رنجش، پیامدهای گوناگون اجتماعی و روانی دارد (ان رایت و کویل، ۱۹۸۸) و بخشش، درست در نقطه ی مقابل این موضوع قرار می گیرد (ورثینگتون و وید، ۲۰۰۰). تا سال ۱۹۸۰، بخشش یک بعد مذهبی تصور می شد ولی اخیراً توجه جدی تر و تجربی تری به بخشش نشان داده شده است (ورثینگتون، ۲۰۰۵) چنانکه، مک کالو (۲۰۰۸) اصطلاح انسان

۱. دپارتمان روان شناسی، دانشکده روان شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز. ایران. asgharpouresmali@yahoo.com

۲. دپارتمان روان شناسی، دانشکده روان شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز. ایران

۳. دپارتمان روان شناسی، دانشکده روان شناسی، دانشگاه تبریز، تبریز. ایران

بخشنده را در مقابل انسان اندیشه ورز مطرح ساخته است. در بخشش، میل به آشتی و حسن نیت به فرد خطاکار به رغم اعمال مخربش افزایش می یابد (مک کالو، فینچام و تی سانگ، ۲۰۰۳). ورثینگتون (۲۰۰۱) عقیده دارد که بخشش، مهار یا ممانعت از هیجانات کینه توزانه از طریق تجربه ی هیجانات مثبت مبتنی بر محبت در هنگام یادآوری خطای شخص دیگر است.

مروری بر تحقیقات، نشان می دهد که گرایش به بخشیدن دیگران با همدلی، سپاسگزاری (امونس و مک کالو، ۲۰۰۴) جهت مندی مبتنی بر عمل^۱ (المنذ، جب، چریستن و کلر، ۲۰۰۸) عاطفه ی مثبت (تامپسون، اسنیدر، هافمن، میشایل، راسمیسن و بلینگس، ۲۰۰۵) کاهش خشم و خصومت (از تسی و ییپ، ۲۰۰۹) کاهش نشخوار در مورد تجاوز (یسلیدیک، ماتسون و انیسمن، ۲۰۰۷) افزایش حمایت اجتماعی (لاولر-رو و پی فری، ۲۰۰۶) سلامت روان (ورثینگتون، بری و پاروت، ۲۰۰۱) و رضایت زناشویی (براون و فیلیس ۲۰۰۵؛ لاولر-رو و پی فری، ۲۰۰۶) رابطه ی مثبت و با عاطفه ی منفی (تامپسون و همکاران، ۲۰۰۵) اندیشناکی (مک کالو، بینو و روت، ۲۰۰۷) حمایت اجتماعی پایین تر و توانایی مقابله ی کمتر (مالتبی، دی، باربر، ۲۰۰۴) اضطراب (اکسلاین، یالی و لوبل، ۱۹۹۹؛ اورکیت، ۲۰۰۶) و افسردگی (براون، ۲۰۰۳؛ براون و فیلیس، ۲۰۰۵؛ لاولر-رو و پی فری، ۲۰۰۶؛ اورکیت، ۲۰۰۶) رابطه ی منفی دارد.

پژوهش ها، نشان داده است که شخصیت نیز قادر به پیش بینی بخشش است (از والکر و گرساچ، ۲۰۰۲؛ مالت، نتو و ریوایر، ۲۰۰۵). امونس (۲۰۰۰) عقیده دارد ارتباط بین شخصیت و بخشش، زمانی بهتر درک می شود که شخصیت را به عنوان یک سازه ی چند سطحی شامل عامل های شخصیت در نظر بگیریم. در واقع، بخشش با همه ی فعالیت های شخصیتی که مرتبط با بعد سازگاری در مدل پنج عاملی است رابطه ی مثبت (بری، ورثینگتون، پاروت، اکاترو وید، ۲۰۰۱؛ مک کالو، امونس، تی سانگ، ۲۰۰۲) و با همه ی اندازه های بعد روان آزرده خویی از مدل پنج عاملی شخصیت، رابطه ی منفی دارد (بری و همکاران، ۲۰۰۱؛ مک کالو، بلا، کیلپاتریک و جانسون، ۲۰۰۱؛ ری، لواکینو، فلک، السوسکی، حیم و مدیا، ۲۰۰۱؛ سبولد، هیل، نیومن و چای، ۲۰۰۱؛ والکر و گرساچ، ۲۰۰۲) اما، یافته های متفاوتی راجع به ارتباط ابعاد شخصیتی با بخشش وجود دارد. برای مثال ورثینگتون (۲۰۰۱) درونگرایی را یک ویژگی بازدارنده ی بخشش معرفی می کند، موضوعی که با یافته های رس، کندال، ماتریس، وربل و ری (۲۰۰۴) مورد حمایت قرار

می گیرد. از سوی دیگر، والکر و گرساچ (۲۰۰۲) دریافتند که افراد درونگرا به احتمال کمتری بخشش دیگران را دریافت می کنند اما آنها ارتباطی بین بخشش دیگران و شادخویی و درونگرایی نیافتند. همچنین، برخی پژوهش ها ارتباطی بین انعطاف پذیری و بخشش دیگران پیدا نکردند (آشتون، پنونن، هلمز و جاکسون، ۱۹۹۸؛ رس و همکاران، ۲۰۰۴؛ والکر و گرساچ، ۲۰۰۲).
 عده ای نیز رابطه ی بین بخشیدن دیگران و وجدانی بودن نیافتند (آشتون و همکاران، ۱۹۹۸؛ رس و همکاران، ۲۰۰۴؛ والکر و گرساچ، ۲۰۰۲). اگرچه والکر و گرساچ (۲۰۰۲) بین مطیع بودن از سطوح زیرین، وجدانی بودن و بخشش، رابطه ی مثبت پیدا کرده اند (از برس و ری، لوتس-زواس، راس، ۲۰۰۶) اما پژوهش های دیگر نشان داده است که بین برونگرایی و بخشیدن دیگران رابطه، اساسا مثبت است اما به نیرومندی رابطه با سازگاری و روان آزرده خویی (از نتو، ۲۰۰۷) نیست. با وجود تحقیقات و نظریه پردازی های گسترده در مورد بخشش و متغیر های مرتبط با آن و اهمیت روزافزون روان شناسی مثبت نگر، در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال بودیم که آیا عوامل شخصیتی به طور ترکیبی و تفکیکی می تواند میزان تغییرات زیر مولفه های بخشش را پیش بینی کند؟

روش

این پژوهش از نوع توصیفی- همبستگی است. جامعه ی آماری این پژوهش را دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه تبریز در نیمسال اول ۸۹-۸۸ تشکیل می دهد که از این جامعه، ۴۳۰ نفر (۲۰۱ پسر و ۲۲۹ دختر) با استفاده از جدول کرجسی و مورگان و کوهن (نقی زاده، ۲۰۰۷) به صورت تصادفی طبقه ای نسبتی انتخاب و با پرسشنامه ی شخصیتی^۱ NEO فرم کوتاه (NEO-FFI) و پرسشنامه بخشش^۲ (FQ) مورد آزمون قرار گرفتند. میانگین سنی نمونه ها ۲۰/۲۸ و انحراف معیار آنها ۱/۴۴ بود.

پرسشنامه ی شخصیتی نئو فرم کوتاه (NEO-FFI): یک آزمون ۶۰ سوالی برگرفته از پرسشنامه ی NEOPI است که در سال ۱۹۸۵ توسط کاستا و مک کری^۳ تهیه شده و برای ارزیابی پنج عامل اصلی شخصیت شامل روان آزرده خویی، انعطاف پذیری، برون گرایی، سازگاری و وجدانی بودن به کار می رود. در ایران، ضریب پایایی به دست آمده برای عوامل C,A,O,E,N به ترتیب

1. NEO Five-Factor Inventory

2. Forgiveness Questionnaire

3. Costa & McCrae

۰/۸۳، ۰/۷۵، ۰/۸۰، ۰/۷۹، ۰/۷۹ (گروسی، ۲۰۰۱) و ۰/۷۹، ۰/۵۷، ۰/۳۲، ۰/۷۶، ۰/۶۰ (قره باغی، ۲۰۰۳) گزارش شده است.

پرسشنامه ی بخشش (FQ) ۲۰ آیتم دارد و توسط مالت، باروس، فروقبا، یسی، نتو و همکاران (۲۰۰۳) ساخته شده است. این پرسشنامه، شامل سه زیر مولفه ی تنفر پایا، حساسیت به مقتضیات و تمایل بر بخشیدن است. اعتبار خرده مقیاس های تنفر پایا، حساسیت به مقتضیات و تمایل به بخشیدن این آزمون با روش تحلیل عاملی به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۸۲ و ۰/۸۶ گزارش شده است. ضریب آلفای کرونباخ در گزارش سوارتونو، پراوستی و مالت (۲۰۰۷) برابر با ۰/۸۴ و در این پژوهش روی جمعیت دانشجویی معادل ۰/۸۷ به دست آمد.

به منظور تعیین اینکه عوامل شخصیتی به طور ترکیبی و تفکیکی به چه میزانی قادرند تا واریانس زیر مولفه های بخشش را تبیین کنند، از روش تحلیل رگرسیون همزمان و گام به گام استفاده شد و داده ها با بکارگیری نرم افزار SPSS ویرایش ۱۶ مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته ها

در جدول ۱ مولفه های توصیفی متغیرهای مورد اندازه گیری ارائه شده است.

جدول ۱: آماره ی توصیفی پنج عامل شخصیتی و زیر مولفه های بخشش

متغیر اندازه گیری شده	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
روان رنجورخویی	۴۲۵	۲۲/۲۲	۸/۴۵
برونگرایی	۳۸۱	۲۷/۷۲	۵/۹۷
انعطاف پذیری	۳۸۹	۲۹/۷۰	۴/۹۳
سازگاری	۴۰۳	۲۹/۰۳	۵/۴۴
وجدانی بودن	۳۹۸	۳۱/۸۰	۶/۱۳
تنفر پایا	۴۳۰	۱۲/۸۶	۷/۰۶
حساسیت به مقتضیات	۴۱۲	۱۴/۱۶	۲/۵۵
تمایل بر بخشش	۴۲۹	۲۷/۶۲	۱۰/۵۲

با توجه به جدول ۲، مقدار R که نشان دهنده ی میزان ارتباط خطی بین متغیرهای پیش بین (روان رنجورخویی، برون گرایی، انعطاف پذیری، سازگاری و وجدانی بودن) و متغیر ملاک (تنفر پایا) برابر با ۰/۵۰۹ درصد است. ضریب تبیین ($R^2=0/259$) و ضریب تبیین خالص ($\Delta R^2=0/247$)

محاسبه شده، نشان می دهد که این پنج متغیر با هم حدود ۰/۲۴ درصد از واریانس تنفر پایا را تبیین می کنند. با توجه به مقادیر ΔR^2 می توان گفت متغیر سازگاری، به عنوان مهمترین متغیر (۰/۲۲۵) و روان رنجور خوئی در گام دوم به همراه متغیر سازگاری حدود $\Delta R^2=0/24$ از واریانس متغیر ملاک (تنفر پایا) را تبیین می کند.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان تنفر پایا بر حسب عوامل شخصیتی

مدل	R	R ²	ΔR^2	خطای معیار تخمین	F	Sig.
کلّی	۰/۵۰۹	۰/۲۵۹	۰/۲۴۷	۵/۹۶۷	۲۱/۷۴۹	۰/۰۰۱
مدل	R	R ²	ΔR^2	خطای معیار تخمین	F	Sig.
۱	۰/۴۷۷	۰/۲۲۸	۰/۲۲۵	۶/۰۵۳۷	۰/۲۲۸	۰/۰۰۱
۲	۰/۴۹۶	۰/۲۴۶	۰/۲۴۱	۵/۹۹۰	۰/۱۴۰	۰/۰۰۶

مدل ۱: متغیر پیش بین: سازگاری؛ مدل ۲- متغیر پیش بین: سازگاری، روان رنجور خوئی

متغیر سازگاری، نیرومندترین متغیر در پیش بینی و تبیین تنفر پایاست و پس از آن، متغیر روان رنجور خوئی قرار می گیرد. در جدول ۳، نتایج تحلیل رگرسیون همزمان حساسیت به مقتضیات، بر اساس عوامل شخصیتی ارایه شده است.

جدول ۳: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان حساسیت به مقتضیات بر حسب عوامل شخصیتی

مدل	R	R ²	ΔR^2	خطای معیار تخمین	F	Sig.
کلّی	۰/۴۷۶	۰/۲۲۷	۰/۲۱۴	۲/۳۵۸۷۷	۱۸/۲۵۰	۰/۰۰۱
مدل	R	R ²	ΔR^2	خطای معیار تخمین	F	Sig.
۱	۰/۳۵۵	۰/۱۲۶	۰/۱۲۳	۲/۴۹۲۲۷	۰/۱۲۶	۰/۰۰۱
۲	۰/۴۲۷	۰/۱۸۲	۰/۱۷۷	۲/۴۱۴۶۸	۰/۰۵۶	۰/۰۰۱
۳	۰/۴۴۶	۰/۱۹۹	۰/۱۹۲	۲/۳۹۲۸۶	۰/۰۱۷	۰/۰۱۰
۴	۰/۴۷۵	۰/۲۲۵	۰/۲۱۶	۲/۳۵۷۱۴	۰/۰۲۶	۰/۰۰۱

مدل ۱- متغیر پیش بین: سازگاری؛ مدل ۲- متغیر پیش بین: سازگاری، برونگرایی؛ مدل ۳- متغیر پیش بین: سازگاری، برونگرایی، روان رنجور خوئی؛ مدل ۴- متغیر پیش بین: سازگاری، برونگرایی، روان رنجور خوئی، وجدانی بودن

با توجه به جدول ۳، مقدار R که نشان دهنده ی میزان ارتباط خطی بین متغیر های پیش بین (روان رنجور خوئی، برون گرایی، انعطاف پذیری، سازگاری و وجدانی بودن) و متغیر ملاک (حساسیت

به مقتضیات) است برابر با $0/476$ محاسبه شده است و با توجه به اینکه ضریب تبیین خالص برابر $0/214 = \Delta R^2$ است می توان گفت که این پنج متغیر به طور معناداری حدود ۲۱ درصد از واریانس تنفر پایا را تبیین می کنند. جدول ۳ نشان می دهد که متغیر سازگاری، اولین متغیری است که وارد معادله شده و با توجه به مقادیر ΔR^2 ، می توان گفت که این متغیر به عنوان مهمترین متغیر، $0/123$ از واریانس متغیر ملاک (حساسیت به مقتضیات) را تبیین می کند. برونگرایی در گام دوم، وارد معادله شد و به همراه متغیر سازگاری توانست حدود $0/177 = \Delta R^2$ از واریانس متغیر ملاک را تبیین کند. در گام سوم نیز، متغیر روان رنجورخویی وارد معادله شد و به همراه دو متغیر برونگرایی و سازگاری توانست $0/192 = \Delta R^2$ از واریانس متغیر ملاک را تبیین و در گام چهارم وجدانی بودن به همراه سه متغیر روان رنجورخویی، برونگرایی و سازگاری توانست $0/216 = \Delta R^2$ از واریانس متغیر ملاک را تبیین کند. ضریب استاندارد شده ی رگرسیون برای متغیر سازگاری برابر با $0/355 = \beta$ و در سطح $P < 0/001$ معنادار است. این متغیر، نیرومندترین متغیر در پیش بینی و تبیین حساسیت به مقتضیات است و پس از آن متغیر برون گرایی با $0/24 = \beta$ و در ادامه، متغیر روان رنجورخویی برابر با $0/158 = \beta$ و در آخر متغیر وجدانی بودن برابر با $0/193 = \beta$ قرار می گیرد.

جدول ۴: نتایج تحلیل رگرسیون همزمان تمایل بر بخشش بر حسب عوامل شخصیتی

مدل	R	R ²	ΔR^2	خطای معیار تخمین	F	Sig
کلی	0/279	0/078	0/063	9/87169	5/228	0/001
مدل	R ²	Beta	Sig	R ²		
مدل ۱	0/221	0/049	0/046	9/96204	-0/221	0/001
مدل ۲	0/255	0/065	0/059	9/89371	0/130	0/022

مدل ۱- متغیر پیش بین: روان رنجورخویی؛ مدل ۲- متغیر پیش بین: روان رنجورخویی، سازگاری

همانگونه که جدول ۴ نشان می دهد، مقدار R که نشان دهنده ی میزان ارتباط خطی بین متغیر های پیش بین (روان رنجور خویی، برون گرایی، انعطاف پذیری، سازگاری و وجدانی بودن) و متغیر ملاک (تمایل بر بخشش) است برابر با $0/279$ درصد و ضریب تبیین $R^2 = 0/078$ و ضریب تبیین خالص $0/063 = \Delta R^2$ محاسبه شده است؛ یعنی این پنج متغیر، با هم حدود ۶ درصد از واریانس تمایل بر بخشش را تبیین می کنند. در این جدول، می بینیم که متغیر روان رنجورخویی اولین متغیری است که وارد معادله شده و با توجه به مقادیر ΔR^2 می توان گفت که این متغیر به عنوان

مهمترین متغیر، ۰/۰۴۶ از واریانس متغیر ملاک (تمایل بر بخشش) را تبیین کرده است. این مقدار با $F= ۵/۲۲۸$ در سطح $P<۰/۰۰۱$ معنادار است. بنابراین، می توان گفت که سازگاری به همراه متغیر روان رنجور خویی، حدود $\Delta R^2=۰/۰۵۹$ از واریانس متغیر ملاک (تمایل بر بخشش) را تبیین کند.

بحث و نتیجه گیری

بخشش، یکی از محورهای اصلی روان شناسی مثبت نگر است که با ایجاد تعادل در زندگی فردی و اجتماعی، روابط میان فردی و بین فردی را تحت تاثیر قرار می دهد و موجب رفتارهای بین شخصی بهتر، زندگی خانوادگی بهتر، روابط اجتماعی گسترده و ارضا کننده تر می شود و به همین جهت، عوامل تقویت کننده و تهدید کننده ی آن همواره مورد بررسی بوده است. پژوهش حاضر نشان داد که از ابعاد شخصیتی، دو بعد سازگاری به صورت منفی و روان رنجور خویی به صورت مثبت قادر به پیش بینی معنی دار تنفر پایا هستند. یافته های این بخش از پژوهش درباره تنفر پایا با نتایج پژوهش های پیشین از جمله، ورثینگتون و همکاران (۲۰۰۱) مالت و همکاران (۲۰۰۵) بالستر، ساستر و مالت (۲۰۰۹) هماهنگ است.

در تبیین این که چرا بعد سازگاری، تنفر پایا را به طور منفی پیش بینی می کند، می توان گفت از آنجایی که نمره ی پایین در سازگاری با ویژگی هایی مانند بدگمانی، شکاکی، خود محوری پرخاشگری، رقابت جویی و خود راضی بودن مشخص می شود و از آنجایی که این افراد تصمیمات عاقلانه را بر اساس منطق سرد می گیرند (گروسی، ۲۰۰۱)، ارتباط منفی بین تنفر پایا با این بعد شخصیتی، منطقی به نظر می رسد. همچنین، از آنجایی که سازگاری پایین با ویژگی هایی چون خودمحوری، بدگمانی به نیت پنهانی دیگران، بی احساسی^۱ و کله شقی^۲ همراه می شود (گروسی و محمدی، ۲۰۰۲) احتمالاً چنین ویژگی هایی موجب یک نوع بی کفایتی در پردازش اطلاعات عاطفی و در نتیجه موجب یک تنظیم بد عاطفی می شود که تنفر و کینه توزی را به دنبال دارد (ویتولیت، ۲۰۰۵).

در تبیین نقش روان رنجور خویی در تنفر پایا، می توان چنین استدلال کرد که نمره ی بالا در روان رنجورخویی نشانگر تمایل فرد به تجربه ی اضطراب، تنش، خصومت، آسیب پذیری، تکانشوری

کمرویی، تفکر غیر منطقی، افسردگی و عزت نفس پایین (مک کری و کوستا، ۱۹۸۶) است. هر یک از این ویژگی ها به سهم خود می توانند بر توانمندی های فرد در زمینه ی روابط و عواطف اجتماعی، تاثیر منفی بگذارد. یافته های این بخش از پژوهش درباره حساسیت به مقتضیات، با نتایج پژوهش های چپاراملو و همکاران (۲۰۰۸) ناهمسوست ولی معناداری در بعد روان رنجور خوبی با یافته های بالستر و همکاران (۲۰۰۹) همسوست. در تبیین این یافته ها و چرایی تفاوت پژوهش حاضر با پژوهش های قبلی، می توان به نقش نوع فرهنگ و محیط اجتماعی اشاره کرد. مالت ریوایر و ساستر (۲۰۰۶) معتقدند که تشکیل واکنش پذیری (حساسیت) فرد به مقتضیات به عنوان یک نگرش، انعکاسی از تجارب بخشش در خانواده ی فرد است. از این رو، از آنجایی که نگرشها نظام های اعتقادی و فکری هستند که همراه با عواطف و تمایلات رفتاری و ویژگی های شخصیتی، موضع فرد را در برابر افراد، گروه ها و تصمیمات نشان می دهند (بیرامی، هاشمی و علیلو؛ ۱۹۹۸) و از آنجایی که این نگرش ها در خانواده و بطن جامعه شکل می گیرد، مسلمانان عوامل فرهنگی و اجتماعی حاکم بر جامعه می تواند این نگرش (حساسیت به مقتضیات) را تحت تاثیر قرار داده و باعث شود که تعامل آن با عواطف و تمایلات رفتاری و ویژگی های شخصیتی تحت تاثیر قرار گرفته و موضع فرد را در فرهنگ های مختلف در برابر افراد، گروه ها و تصمیمات، متفاوت کند.

همچنین، می توان چنین استدلال کرد که احتمالا آسیب پذیری از ویژگی های روان رنجورخویی، باعث احساس ناتوانی در مقابله با استرس می شود و افرادی که نمره ی بالا در روان رنجورخویی و برونگرایی کسب می کنند، بسیار احساساتی هستند (گروسی، ۲۰۰۱) و این ویژگی می تواند حساس بودن آنها را در مقابل مقتضیاتی چون عذرخواهی و پوزش تحت تاثیر قرار دهد. یافته های این پژوهش درباره ی تمایل بر بخشش با نتایج پژوهش های پیشین همسوست (بری و همکاران، ۲۰۰۱؛ ورثینگتون و همکاران، ۲۰۰۱؛ والکر و گرساچ، ۲۰۰۲؛ مالت و همکاران، ۲۰۰۵).

در تبیین این که چرا بعد روان رنجورخویی تمایل بر بخشش را به طور منفی پیش بینی می کند می توان گفت از آنجایی که نمره ی پایین در روان رنجورخویی نشانگر تمایل کمتر افراد به تجربه ی اضطراب، پرخاشگری، افسردگی، شتابزدگی، آسیب پذیری و تفکر غیر منطقی است این ویژگی ها بر توانمندی های فرد در زمینه ی روابط و عواطف اجتماعی تاثیر مثبت گذاشته و بر

توانایی های آنها برای روبه رو شدن و به سر بردن با دیگران و حل تعارض سرعت بخشیده و بخشش را آسان می کند. در تبیین نقش سازگاری در تمایل بر بخشش نیز می توان گفت چون این ویژگی یک بعد شخصیتی با رتبه ی عالی در ویژگی های اجتماع گرایانه است. بنابراین، سازگاری می تواند بر طبیعت درون فردی و میان فردی در جهت بخشش تاثیر بگذارد (نتو، ۲۰۰۷). از طرفی، افراد با نمره ی بالا در سازگاری از سبک های مقابله ی مساله مدار شامل اعمال منطقی تفکر، جایگزین سازی و مهارت توقف سازی استفاده می کنند (پنلی و توماکا، ۲۰۰۲). در نتیجه افراد با سازگاری بالا و روان رنجور خوبی پایین از سبک های مقابله ی کارآمدتری مانند تمایل بر بخشش برای غلبه بر افکار و احساسات منفی استفاده می کنند در حالی که افراد با نمره ی بالا در روان رنجور خوبی و نمره ی پایین در سازگاری از سبک های مقابله ی ناکارآمدتری مانند کینه توزی و تنفر پایا استفاده می کنند. یافته های این پژوهش همسویی قابل ملاحظه ی با یافته های خارج از ایران دارد. قطعی تر شدن این یافته ها در داخل کشور مستلزم انجام تحقیقات بیشتر روی نمونه های مختلف است.

References

- Abdollahzade, B. (2008). *The Compare of Personality Components, Problem Solving Styles and Experienced Stress among Addict Persons and Normal Persons*. M.A dissertation of clinical psychology, university of Tabriz.
- Allemand, M., Job, V., Christen, S., & Keller, M. (2008). Forgiveness and action Orientation. *Personality and Individual Differences*, 45, 762-766.
- Ashton, M. C., Paunonen, S. V., Helmes, E., & Jackson, D. N. (1998). Kin altruism, reciprocal altruism, and the bigfive personality factors. *Evolution and Human Behavior*, 19, 243-255.
- Ballester, S., Sastre, M. T. M., & Mullet, E. (2009). Forgivingness and lay conceptualizations of forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 47, 605-609.
- Bayrami, M., Hashemi, T., & Mahmood Aliloo, M. (1998). *application social psychology*. Tabriz. Hadi. (Persian)
- Berry, J.W., Worthington, E.L., Parrott, L., O'Connor, L.E., & Wade, N.E. (2001). Dispositional forgivingness: Development and construct validity of the Transgression Narrative Test of Forgivingness (TNTF). *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1277-1290.
- Brose, L. A., Rye, M. S, Lutz-Zois, C., & Ross, S. R. (2006). Forgiveness and personality traits. *Personality and Individual Differences* 39, 35-46.
- Brown, R.P. (2003). Measuring individual differences in the tendency to forgive: Construct validity and links with depression. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 759-771.
- Brown, R.P., & Phillips, A. (2005). Letting bygones be bygones: Further evidence for the validity of the Tendency to Forgive Scale. *Personality and Individual Differences*, 38, 627-638.
- Chiaromello, S., Sastre, M.T.M. & Mullet, E. (2008). Seeking forgiveness: Factor structure, and relationships with personality and forgivingness. *Personality and Individual Differences*, 45, 383-388.
- Emmons, R.A., McCullough, M.E. (2004). *The psychology of gratitude*. Oxford university press, inc.
- Emmons, R.A. (2000). *Personality and forgiveness*. In McCullough, M.E., Pargament, K.I., & Thoresen, C.E. (Eds.), *Forgiveness: Theory, research, and practice* (pp. 156-175). New York: Guilford.
- Enright, R.D., & Coyle, C.T. (1998). *Researching the process model of forgiveness within psychological interventions*. In Worthington, E.L. (Ed.), *Dimensions of forgiveness: Psychological Research and Theological Perspectives* (pp. 139-161). Philadelphia, PA: Templeton Foundation Press.

- Exline, J.J., Yali, A.M., & Lobel, M. (1999). When God disappoints: Difficulty forgiving God and its role in negative emotion. *Journal of Health Psychology*, 4, 365–379.
- Garebaghi A. (2003). *The Relation between Personality Components and Job Satisfaction in Personnel of Iran Tractursazi Factory*. M.A dissertation of general psychology, university of Tabriz. (Persian).
- Garousi Farshi, M. T. (2001). *The new approaches to personality assessment*. Tabriz: Jamee Pajooh. (Persian).
- Garousi Farshi, M. T., & Mohammadi. F. (2002). *Personality in adolescent*. Tabriz: Jamee Pajooh. (Persian).
- Kortokoff, D., & Hanna, E. (2004). The five factor model of personality: strengths and limitations in predicting Health status, sick-role and illness behaviour. *personality and individual difference*, 36, 187-199.
- Lawler-Row, K.A., & Piferi, R.L. (2006). The forgiving personality: Describing a lifewell lived?. *Personality and Individual Differences*, 41, 1009–1020.
- Maltby, J., Day, L., & Barber, L. (2004). Forgiveness and mental health variables: Interpreting the relationship using an adaptational-continuum model of personality and coping. *Personality and Individual Differences*, 37, 1629–1641.
- Maltby, J., Macaskill, A., & Gillett, R. (2007). The Cognitive Nature of Forgiveness: Using Cognitive Strategies of Primary Appraisal and Coping to Describe the Process of Forgiving. *Journal of Clinical Psychology*, 63(6), 555–566.
- McCrae, R. R., & Costa, P.T. (1986). Personality, coping, and coping effectiveness in an adult sample. *Journal of Personality*, 54, 385–405.
- McCullough, M.E. (2008). *Beyond reveng: the evolution of the forgiveness instinct*. Jossey-Bass, San Francisco.
- McCullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D., & Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with forgiveness, rumination, well being, and the Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 601–610.
- McCullough, M. E., Emmons, R. A., & Tsang, J. (2002). The grateful disposition: A conceptual and empirical topography. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 112–127.
- McCullough, M.E., Bono, G., & Root, L.M. (2007). Rumination, emotion, and forgiveness: Three longitudinal studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92, 490–505.
- McCullough, M. E., Fincham, F. D., & Tsang, J. A. (2003). Forgiveness, forbearance and time: The temporal unfolding of transgression-related interpersonal motivations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84, 540–557.
- Mullet, E., Barros, J., Frongia, L., Usai, V., Neto, F., & Rivie're-Shafiqhi, S. (2003). Religious involvement and the forgiving personality *Journal of Personality*, 71, 1-19.
- Mullet, E., Houdbine, A., Laumonier, S., & Girard, M. (1998). "Forgivingness": Factorstructure in a sample of young, middle-aged, and elderly adults. *European Psychologist*, 3, 289–297.
- Mullet, E., Neto, F., & Riviere, S. (2005). *Personality and its effects on resentment, revenge, forgiveness, and self-forgiveness*. In Worthington, E.L. (Ed.), *Handbook of forgiveness* (pp. 159–181). New York: Routledge.
- Mullet, E., Riviere, S., & Sastre, M.M.T. (2006). Relationships between young adults' forgiveness culture and their parents' forgiveness culture. *Journal of Cultural and Evolutionary Psychology*, 4, 159–172.
- Neto, F. (2007). Forgiveness, personality and gratitude. *Personality and Individual Differences*, 43, 2313–2323.
- Orcutt, H.K. (2006). The prospective relationship of interpersonal forgiveness and psychological distress symptoms among college women. *Journal of Counseling Psychology*, 53, 350–361.
- Penley, J. A., & Tomaka, J. (2002). Associations among the Big five, emotional responses, and coping with acute stress. *Personality and Individual Differences*, 32, 1215-1228.
- Ross, S. R., Kendall, A. C., Matters, K. G., Wrobel, T. A., & Rye, M. S. (2004). A personological examination of selfand other-forgiveness in the five-factor model. *Journal of Personality Assessment*, 82, 207–214.
- Rye, M. S., Loiacono, D. M., Folck, C. D., Olszewski, B. T., Heim, T. A., & Madia, B. P. (2001). Evaluation of the psychometric properties of two forgiveness scales. *Current Psychology*, 20, 260–277.

- Seybold, K. S., Hill, P. C., Neuman, J. K., & Chi, D. S. (2001). Physiological and Psychological correlates of forgiveness. *Journal of Psychology and Christianity*, 20, 250–259.
- Suwartono, C., Prawasti, C.Y., & Mullet, E. (2007). *Effect of culture on forgivingness: A Southern-Asia-Western Europe comparison. Personality and Individual Differences*, 42, 513–523.
- Taghizadeh, H. (2007). *the graphical pattern of reasearch method in human sciences*. Tehran. Hafiz. (Persian).
- Thompson, L.Y., Snyder, C.R., Hoffman, L., Michael, S.T., Rasmussen, H.N., & Billings, L.S. (2005). Dispositional forgiveness of self, others, and situations. *Journal of Personality*, 73, 313–359.
- Tse.W.S, Yip, T.H.J. (2009). Relationship among dispositional forgiveness of others, interpersonal adjustment and psychological well-being: Implication for interpersonal theory of depression. *Personality and Individual Differences*, 46, 365–368.
- Walker, D.F., & Gorsuch, R.L. (2002). *Forgiveness within the big five personality model. Personality and Individual Differences*, 32, 1127-1137.
- Witvlite, C.V.O. (2005). Unforgiveness, Forgiveness, and justice : Scientific findings on feeling and physiology. In Worthington, E. L. (Ed). *Handbook of forgiveness* (pp.305-319). New York: Routledge.
- Worthington, E.L. (2001). *Five steps to forgiveness: The art and science of forgiving*. New York: Crown Publishers.
- Worthington, E.L. (2005). *Handbook of forgiveness*. New York: Routledge.
- Worthington, E.L. Wade, N.G. (2000). The psychology of unforgiveness and forgiveness and implications clinical practice. *Journal of Social & Clinical Psychology*, 18, 385-418.
- Worthington, E. L., Berry, J.W., & Parrott, L., III. (2001). Unforgiveness, forgiveness, religion, and health. In Plante, T.G. & Sherman, A.C. (Eds.), *Faith and health: Psychological perspectives* (pp. 107-138). New York: The Guilford Press.
- Ysseldyk, R., Matheson, K., & Anisman, H. (2007). Rumination: Bridging a gap between forgivingness, vengefulness, and psychological health. *Personality and Individual Difference*, 42, 1573–1584.

Archive of SID